Lapin hyvinvointialueen asiantuntijalausunto

HE 2/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen mukaan hyvinvointialueiden ja valtion välisiä neuvottelukuntia ja neuvotteluita sekä valtioneuvoston asettamia valtakunnallisia strategisia tavoitteita koskevat säännökset yhtenäistettäisiin ja niitä koskeva sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetusta laista ja pelastustoimen järjestämisestä annetusta laista hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättäisiin täsmennetyt säännökset valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa.
Ehdotetuilla laeilla yhtenäistettäisiin hyvinvointialueiden valtion ohjausta, selkeytettäisiin valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa sekä varmistettaisiin, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Lapin hyvinvointialue pitää esitettyjä muutoksia pääosin tarpeellisina ja perusteltuina. Valtion ohjaus on näyttäytynyt hyvinvointialueille epäyhtenäisenä ja ristiriitaisena. Erillisten ministeriökohtaisten neuvottelukuntien korvaaminen yhdellä neuvottelukunnalla on kannatettava muutos. On kuitenkin pidettävä huolta siitä, että kaikki hyvinvointialueet ovat neuvottelukunnassa tasapuolisesti edustettuina.

Hyvinvointialueiden ohjauksen kehittämisessä on syytä erityisesti korostaa tavoitetta vähentää toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen välistä ristiriitaa. Lainvalmistelussa yleisesti on välttämätöntä ottaa realistisesti huomioon vaikutukset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouteen. Riskinä on, että toimintaa ohjaavat sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö aliarvioivat uusien velvoitteiden vaikutuksia hyvinvointialueen talouteen saadakseen velvoitteet toteutettua. Ns. norminpurkutilanteissa puolestaan riskinä on, että vaikutuksia hyvinvointialueiden talouteen yliarvioidaan, mikä edelleen heikentää hyvinvointialueiden taloustilannetta.
Vaikutusten arviointi hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan näkökulmasta tulisi kattaa myös muuta kuin välittömästi hyvinvointialueita koskevaa lainsäädäntöä.

Lapin hyvinvointialue

Jari Jokela
hyvinvointialuejohtaja